

UNIVERSITÄTS-
BIBLIOTHEK
PADERBORN

**Commentaria et disputationes scholastica in Summam D.
Thomae Aquinatis**

Nazarius, Johannes P.

Coloniae, 1621

Articvlvs Qvartvs. Vtrvm esse ingenitum, sit patri proprium.

[urn:nbn:de:hbz:466:1-82303](https://nbn-resolving.org/urn:nbn:de:hbz:466:1-82303)

prædicatur natura in concreto de suo supposito; ergo est prædicatio quidditatiua & formalis. Maior patet ex a. 3. q. 59. & ex 3. p. q. 16. a. 1. & a. 2. Minor est de fide. Sed de hoc iterum redibit sermo q. 39. a. 6. ubi mutata sententia nobiscum sentit Iauellus.

ARTICVLVS QVARTVS.

Vtrum esse ingentum, sit patri proprium.

168.
a. di. 13. ar.
4. di. 26.
q. 1. ar. 1. &
opus. 1. c. 9.

AD Quartum sic proceditur. Videtur, quod esse ingentum, non sit patri proprium. Omnis enim proprietas ponit aliquid in eo, cuius est proprietas. Sed ingentus nihil ponit in patre, sed remouet tantum. Ergo non significat proprietatem patris.

2. Præterea. Ingentum aut dicitur priuatiue, aut negatiue. Si negatiue, tunc quicquid non est genitum, potest dici ingentum. Sed Spiritus sanctus non est genitus, neque etiam essentia diuina. Ergo ingentum etiam eis conuenit. & sic non est proprium patri. Si autem priuatiue sumatur, cum omnis priuatio significet imperfectionem in priuato, sequitur quod persona patris sit imperfecta, quod est impossibile.

3. Præterea. Ingentus in diuinis non significat relationem, quia non dicitur relatiue; significat ergo substantiam. Ingentus igitur, & genitus secundum substantiam differunt. Filius autem qui est genitus, non differt à patre secundum substantiam. Pater ergo non debet dici ingentus.

4. Præterea. Proprium est, quod vni soli conuenit. Sed cum sint plures ab alio procedentes in diuinis, nihil videtur prohibere, quin etiam sint plures ab alio non existentes. Non igitur est proprium patri esse ingentum.

5. Præterea. Sicut pater est principium persona genite, ita & persona procedentis. Si ergo propter oppositionem quam habet ad personam genitam, proprium patris ponitur esse, quod sit ingentus; etiam proprium eius debet poni, quod sit improceffibilis.

Et. 4. de tri.
non malit
remote à fi
ne lib.

Sed contra est, quod dicit Hilarius. 4. de trinit. * Est vnus ab vno, scilicet ab ingento genitus, proprietate videlicet in vnoquoque & innascibilitatis & originis.

Respondetur. Dicendum, quod sicut in creaturis inuenitur principium primum, & principium secundum: ita in personis diuinis, in quibus non est prius & posterius, inuenitur principium non de principio, quod est pater, & principium à principio, quod est filius. In rebus autem creatis aliquod principium primum innotescit dupliciter. Vno quidem modo, in quantum est principium primum, per hoc, quod habet relationem ad ea quæ ab ipso sunt. Alio modo, in quantum est primum principium, per hoc, quod non est ab alio. Sic igitur, & pater innotescit quidem paternitate & communi spiratione per respectum ad personas ab eo procedentes. In quantum autem est principium, non de principio, innotescit per hoc, quod non est ab alio. Quod pertinet ad proprietatem innascibilitatis, quam significat hoc nomen, Ingentus.

183.

Ad Primum ergo dicendum, quod quidam dicunt, quod innascibilitas, quam significat hoc nomen, Ingentus, secundum quod est proprietas patris, non dicitur tantum negatiue, sed importat vel vtrumque simul, scilicet quod pater à nullo est, & quod est principium aliorum: vel importat vniuersalem auctoritatem, vel etiam fontalem plenitudinem. Sed hoc non videtur verum: quia si innascibilitas non esset alia proprietas à paternitate & spiratione, sed includeret eas, sicut includitur proprium in communi. Nam

fontalitas, & auctoritas, nihil aliud significant in diuinis, quam principium originis & ideo dicendum est secundum Augustinum. 5. de Trinit. * quod ingentus lib. 5. detri. negationem generationis passiuè importat. Dicitur enim, quod tantum valet quod dicitur ingentus, quantum valet quod dicitur non filius: nec propter hoc sequitur, quod ingentus non debeat poni propria notio patris: quia prima & simplicia per negationes notificantur. Sicut dicimus, punctum esse, cuius pars non est. e

45. a
52. d
431.

Ad Secundum dicendum, quod ingentum quandoque sumitur negatiue tantum. Et secundum hoc Hier. * dicit Spiritus sanctum esse ingentum, id est, non genitum. Alio modo potest dici ingentum aliquo modo priuatiue, non tamen aliquam imperfectionem importat. Multipliciter enim dicitur priuatio. Vno modo, quando aliquid non habet, quod natum est habere ab alio, etiam si ipsum non sit natum habere illud: sicut si lapis dicatur res mortua, quia caret vita, quam quedam res patet habere. Alio modo, dicitur priuatio, quando aliquid non habet, quod natum est habere ab aliquo sui generis, sicut si talpa dicatur cæca. Tercio modo, quando ipsum non habet, quod natum est habere. Et hoc modo priuatio imperfectionem importat. Sic autem ingentum non dicitur priuatiue de patre, sed secundo modo, prout scilicet aliquod suppositum diuina natura non est genitum, cuius tamen natura aliquod suppositum est genitum. Sed secundum hanc rationem, etiam de Spiritu sancto potest dici ingentum. Vnde ad hoc, quod sit proprium soli patri, oportet ulterius in nomine ingentis intelligere, quod conueniat alicui personæ diuinæ, quæ sit principium alterius personæ, ut sic intelligatur importare negationem in genere principij personaliter dicti in diuinis. Vel ut intelligatur in nomine ingentis, quod omnino non sit ab alio per generationem. Sic enim nec Spiritui sancto conuenit esse ingentum: qui est ab alio per processionem, ut persona subsistens: nec etiam diuina essentie, de qua potest dici, quod est in filio, vel in Spiritu sancto ab alio, scilicet à patre.

* Citatur in
magi. sent.
li. 1. dist. 13.
Parag. f.
D. 1059.

Ad Tertium dicendum, quod secundum Damas. * Ingentum vno modo significat idem quod increatum, & sic secundum substantiam dicitur: per hoc enim differt substantia creata ab increata. Alio modo significat id, quod non est genitum. Et sic relatiue dicitur eo modo, quo negatio reducit ad genus affirmationis: e sicut non homo ad genus substantia, & non album ad genus qualitatis. Vnde, cum genitum in diuinis relationem importet, ingentum etiam ad relationem pertinet. Et sic non sequitur, quod pater ingentus distinguatur à filio genito secundum substantiam, sed solum secundum relationem, in quantum scilicet relatio filij negatur de patre.

Lib. 1. de fi.
orib. ca. 9.

Ad Quartum dicendum, quod sicut in quolibet genere oportet ponere vnum primum, ita in diuina natura oportet ponere principium quod non sit ab alio, quod ingentum dicitur. Ponere igitur duos innascibiles, est ponere duos Deos, & duas naturas diuinas. Vnde Hilarius dicit in lib. Synodis. * Cum vnus Deus sit, duo innascibiles esse non possunt. Et hoc præcipue, quia, si essent duo innascibiles, vnus eorum non esset ab alio. Et sic non distinguenterur oppositione relatiua. Oportet igitur, quod distinguenterur diuersitate nature.

18.

Lib. de sy.
mod. post
med. illius
per 6. pag.
est diff.
miso. 26.

Ad Quintum dicendum, quod proprietates patris, prout non est ab alio, potius significatur per remotionem natiuitatis filij, quam per remotionem processionis Spiritus sancti. Tum quia processio Spiritus sancti non habet nomen speciale, ut supra dictum est; tum quia etiam ordine natura præsupponit generationem filij. Vnde remotum à patre, quod non sit

gen.

genitus, cum tamen sit principium generationis; sequitur consequenter quod non sit procedens processionis spiritus sancti: quia spiritus sanctus non est generationis principium, sed à genito procedens.

Sensus quasi.

TITVLVM explicat Cai. quem sequuntur Syl. Torres & alij: Sumitur enim proprium vt distinguitur contra commune, tam respectu essentiae, quam respectu aliarum personarum.

Forma Textus.

CONCL. est. Esse ingentum significat proprietatem Patris. Probatur. Sicut in creaturis inuenitur principium primum, & principium secundum: ita in personis diuinis inuenitur principium non de principio, quod est Pater: & principium à principio, quod est Filius: at in rebus creatis aliquod principium primum innotescit dupliciter; Vno modo quatenus est principium primum per hoc, quod habet relationem ad ea quae ab ipso sunt: Alio modo quatenus est primum principium per hoc, quod non est ab alio; igitur etiam Pater similiter innotescit quidem paternitate & communi spiratione per respectum ad personas ab eo procedentes: quatenus autem principium est non de principio innotescit per hoc quod non est ab alio: quod pertinet ad proprietatem innascibilitatis, quam significat nomen ingentis. Prima propositio declaratur ex differentiae principij in creaturis & in diuinis; nam in creaturis principium utroque modo dictum prioritatem habet respectu eius, quod ab ipso est: in diuinis autem est ratio principij, & eius quod est à principio, sine prioritate & posteriori.

Expositio Textus & responsionum ad argumenta.

Formatur ex hoc articulo definitio innascibilitatis, & explicatur, ac defenditur contra Vasquezium.

PROBAUIT S. D. in corpore innascibilitatem, quam significat hoc nomen ingentum, esse propriam Patris: sed eius quidditatem non aperuit, quam tamen explicat diligenter in responsione ad argumenta; ex quibus haec potest elici definitio. Innascibilitas, quam significat hoc nomen ingentum, est negatio generationis per modum priuationis, in genere diuini suppositi, quod sit principium personaliter dictum; aut est negatio omnis processionis ab alio, soli patri conueniens in diuinis.

PRIMA particula scilicet negatio generationis probatur, & explicatur in responsione ad 1. argum. ubi S. Tho. refert & rejicit opinionem dicentium innascibilitatem non solam negationem, sed vniuersalem etiam auctoritatem vel fontalem plenitudinem significare: vel simul Patrem à nullo esse & aliorum esse principium. Deinde cum Aug. concludit nomen ingenti negatione passivae generationis importare. Eadem particula latius explicatur in responsionibus ad tertium, & quintum arg. De hac particula & praedictis responsionibus D. Th. late disputant hic Torres & Zumel. Eadem simul quarta declarat & probat Mol. super hoc a. multis sanctorum Patrum auctoritatibus: nos ea, quae ad eius intelligentiam videntur esse necessaria notauimus in praecedenti q. ar. 3.

Obicit Vasquez.

Solus Vasq. nobis est molestus, qui suscepto contra D. Th. patrocinio D. Bonau. & aliorum antiquorum scholasticorum, rationem hic in responsione ad 1. ab Angel. D. contra eorum opinionem allatam conatur infringere. Ratio haec est: Si innascibilitas prout est proprietas patris, non dicitur tantum negatiue, sed importat

vel utrumque simul scilicet quoddam patet à nullo est & quoddam est principium aliorum: vel vniuersalem auctoritatem aut fontalem plenitudinem non esset innascibilitas alia proprietas à paternitate & spiratione, sed includeret eas sicut includitur proprium in commune; ergo &c. Probatur sequela; quia fontalitas & auctoritas nihil aliud significant in diuinis quam principium originis. Cui rationi respondet Vasq. negando consequentiam. quoniam D. Bonau. non contendit positium & negationem simul formaliter expressè & ex aequo significare, sed negationem primò & formaliter, positium verò materialiter sed directè. Deinde cum ait materiale illud & positium esse rationem fontalis plenitudinis & vniuersalis principij, non intelligit rationem aliquam communem secundum praedicationem ad modum generis aut speciei, (sic enim non esset diuersa ratio à paternitate & spiratione) sed rationem primi principij, quae nec paternitate nec spiratione exprimitur, & significat ceterarum personarum principium: Fons enim est vniuersale principium vniuscuiusque riuuli ex eo fluentis.

At non infringit aut effugit Vasq. efficacitatem argumenti: Nam in hoc, quod dico ceterarum personarum principium, si non sumatur abstractè sed secundum totam suam latitudinem, necesse est formaliter includi duplicem modum principij scilicet per generationem & spirationem: & si non prorsus explicitè; non enim poterit explicari ratio principij sic accepti, nisi duplicem modum praedictum exprimendo: & ita redit immo magis augetur vis argumentationis D. Th. probantis innascibilitatem sic non fore distinctam à paternitate & spiratione; sed esse cum eis eandem omnino realiter & formaliter. Quod autem ait Vasq. de mente D. Bonau. innascibilitatem significare negationem primò, & positium secundariò, non apparet primò id esse de mente D. Bonauenturae. Secundò, quia cetera nomina priuationum & etiam accidentium, solam significant priuationem, subiectum autem extrinsecè connotat, vt patet de cecitate, albedine & similibus: Igitur etiam innascibilitas & ingentum nihil directè significant nisi negationem suae priuationis; alioquin nomen ingenti non significaret vnum, & sic nihil significaret; nam quoddam vnum non significat, nihil significat: vnum enim cum ente conuertitur. Tertio, non est certum D. Th. hic eius sententiam referre & impugnare, sed potius eorum, qui nomen ingenti affirmabant significare primò positium. Denique nihil respondet. Vasq. ad auctoritatem D. Augusti. relata hic à D. Tho.

Contra eandem particulam, & responsionem ad tertium sic argumentatur idem expositor. Ingentum non significat solam negationem natiuitatis sed cuiuscunque processionis; ergo non est specialis notio. Probatur consequentia; quia sicut processio vniuersè accepta non est peculiaris notio, quia est vniuersale praedicatum, quod non constituit diuersam notionem à particularibus; sic etiam ingentum ratione solius negationis non deberet peculiarem notionem nec relationem costituere: ac proinde non esset inter notiones, neque inter relatiua nomina computandum. Resp. primò, nomen ingenti inter relatiua computari, eo modo, quo priuatio pertinet ad genus oppositi sibi habitus. Secundò dico non esse eandem sed longè diuersam rationem de processione in communi, & de negatione processionis in communi; nam duplex processio non potest ad vnius personae dignitatem pertinere:

confutatur.

Alia obicit Vasq.

Solutio.

re: negatio verò duplicis processionis ad maxi-
mam pertinet primæ personæ dignitatem. De-
inde in ratione primi, quod optimè per negati-
onem significatur, clauditur necessariò proces-
sionis vtriusque negatio; nam si modo aliquo ab
alio procederet, primum non esset. Postremò
negatio tanto specialior est, quanto communius
est id, quod ea negatur.

SECUNDA verò particula scilicet *per modum
priuationis in genere diuini suppositi*, per quam di-
stinguitur in specie, vel in indiuiduo, declara-
tur in respons. ad 2 distinguendo priuationem cū
Arist. in 5. Metaph. in c. de priuatione. Hanc re-
sponsum optimè distinguit & explicat Caiet.

TERTIA, quòd scilicet sit principium personali-
ter dictum, per quam differt innascibilitas patris
à negatione generationis, quæ conuenit essentie
diuinæ & Spiritui sancto, explicatur ibidem.

QUARTA, per quam etiam differt ab eisdem
scilicet negatio omnis processionis ab alio, in eadem
responsione declaratur.

POSTREMA denique particula, videlicet,
soli patri conueniens in diuinis, probatur in respon-
sione ad quartum argumentum, cuius sensum
exponit & à calumnia Scoti tuetur Caiet. Hanc
eandem particulam explicant & probant Ban-
Zum. & alij ex pluribus sanctorum Patrum di-
ctis & Conciliorum definitionibus.

QUAESTIO XXXIII.

De persona Filij, in tres articulos diuisa.

DEinde considerandum est de persona filij. Attri-
buntur autem tria nomina filio scilicet Filius,
verbum, & Imago. Sed ratio filij ex ratione patris
consideratur. Vnde restat considerandum de verbo &
imagine.

Circa verbum quaruntur tria.

Primo, Vtrum verbum dicatur essentialiter in di-
uinis, vel personaliter.

Secundo, vtrum sit proprium nomen filij.

Tertio, Vtrum in nomine verbi importetur res-
pectus ad creaturas.

Ordo questionum & articulorum.

POSTea questionem de persona Patris sequitur
quaestio de persona Filij, quæ tribus nomi-
nibus propriè id est non metaphoricè dictis so-
let nominari, scilicet nomine Filij, Verbi & Im-
aginis; reliqua verò vel sunt metaphorica, vt lux
& splendor: vel appropriata vt species, æquali-
tas & sapientia: vel coincidunt cum prædictis,
vt genitus & natus, quæ coincidunt cum nomi-
ne Filij: & ideo ad prædicta tria propria redu-
cuntur. De his ergo tribus nominibus agendum
erat in præsentī quaestione. Verum quoniam
ratio Filij ex ratione Patris consideratur, super-
uacaneum erat postquam tractatum fuit de per-
sona Patris vt Pater est, agere de Filio sub ratio-
ne Filij. Igitur de Filio sub ratione tantum duo-
rum nominum agendum instituit S. D. videli-
cet, sub ratione Verbi in præsentī quaestione, & sub
ratione Imaginis in sequenti.

Dubitatio

Sed difficultas confurgit de ordine: A commu-
nioribus enim vt prius naturaliter notis est in-
choandum: constat autem rationem imaginis latius
patere, quam verbum; siquidem omne ver-
bum est imago, sed non e contra. Præcedit igitur
ordine doctrinæ imaginis quaestio eam, quæ
hic priori loco tractat de verbo S. D.

Sed considerandum est, primum illud esse do-
ctrinæ principium, vnde quis oportune discat,
vt ait Arist. in 5. Metaph. in c. de principio; quòd
autem sit Filius imago perfectæ Patris in diuinis,
ex solo modo processionis eius proprio demon-
stratur, quia procedit vt verbum: vt patet ex ambo-
bus art. quest. seq. & ex 2. 3. & 4. a. q. 27. Quoniam
igitur in dicta q. 27. probatum fuit personam Fi-
lij vt verbum ex patre procedere per intellectū
dicente, cuius intelligere est eius esse, ac proin-
dè simillimum ac consubstantialē esse verbum Pa-
tri, ac verè genitum & Filium & imaginem: id-
circo prius de verbo, deinceps de imagine disse-
rendum fuit: vt ex ratione verbi deduceretur i-
mago. Sicut enim Dei Filio singulare est, quòd
procedat vt verbum: ita peculiarem habet ratio-
nem imaginis, ex perfectæ verbi prout tale est ra-
tione ac similitudine deriuatam.

Quærit ergo primò de Filio sub ratione verbi.
De quo tria quærit. Primò: vtrum verbum dicatur
essentialiter, an personaliter? quod est quærerere
quasi genus ipsius verbi, an scilicet collocetur in
genere nominum essentialium, an in genere no-
minum personalium. In secundo articulo inuesti-
gat differentiam, & speciem per se primò signi-
ficatam nomine verbi, quærens an sit proprium
nomen Filij? In tertio, quærit respectum eodem
nomine secundariò significatum: an scilicet in no-
mine verbi importetur respectus ad creaturas?

ARTICVLVS PRIMVS.

Vtrum verbum in diuinis sit nomen personale.

AD Primum sic proceditur. Videtur, quòd verbum
in diuinis non sit nomen personale. Nomina enim
personalia propriè dicuntur in diuinis vt pater, & verus
filius. Sed verbum metaphoricè dicitur in diuinis, vt
Origen. dicit super Ioan. Ergo verbum non est perso-
nale in diuinis.

2. Præterea. Secundum Augusti. in lib. de Trin. illud, in
* Verbum est notitia cum amore. Et secundum An-principio e-
selm. in Monol. dicere summo spiritui nihil aliud est, rat verbum
quam cogitando inueniri. Sed notitia & cogitatio &
in diuinis essentialiter dicuntur. Ergo verbum
non dicitur personaliter in diuinis.

3. Præterea. De ratione verbi est quòd dicatur. Sed
secundum Ansel. * Sicut pater est intelligens, & filius habetur
est intelligens, & Spiritus sanctus est intelligens: ita in Mono-
pater est dicens, filius est dicens, & Spiritus sanctus est cap. 58.
dicens, & similiter quilibet eorum dicitur. Ergo nomen
verbi essentialiter dicitur in diuinis, & non personaliter.

4. Præterea. Nulla persona diuina est facta. Sed
verbum Dei est aliquid factum. Dicitur enim in Psal.
148. Ignis, grando, nix, glacies, spiritus procellarum,
quæ faciunt verbum eius. Ergo verbum non est nomen
personale in diuinis.

Sed contra est, quòd dicit Aug. in 7. de Trin. * Sicut
filius refertur ad patrem, ita & verbum ad id, cuius est, & i. pa-
verbum. Sed filius est nomen personale, quia relatiue id post pr-
dicitur. Ergo & verbum.

Respondeo. Dicendum, quòd nomen verbi in diui-
nis si propriè sumatur, est nomen personale, & nulla
modo essentialē.

Ad cuius euidentiā sciendum est, quòd verbum
tripliciter quidem in nobis propriè dicitur: quartò au-
tem modo dicitur improprie, siue figuratiue. Manife-
stus autem, & communis in nobis dicitur verbum,
quod voce profertur, quòd quidem ab interiori pro-
cedit quantum ad duo, quæ in verbo exteriori inue-
niuntur, scilicet vox ipsa, & significatio vocis. Vox
enim significat intellectus conceptum, secundum
Philosophum in libro 1. Perier. * Et iterum, vox nec in pri-
ex si-